Náučný chodník Lesopark Vrakuňa



Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava II
Geomorfologická jednotka:	Podunajská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus MHD Bratislava-Vrakuňa, Šípová a pešo 0,5 km na juhozápad napr. po Priehradnej a Brezovej ul.
Východisko:	Bratislava-Vrakuňa, Brezová ul., vstup do lesoparku
Trasa:	Bratislava-Vrakuňa, Brezová ul.: okruh po časti lesoparku Vrakuňa
Dĺžka, prevýšenie:	0,5 km
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: žiadna

Rok otvorenia: 2019

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Miestny úrad mestskej časti Bratislava-Vrakuňa, Šíravská 7, 821 07 Bratislava, tel. 02 / 4020 4811

Využiteľnosť pre školy

Trasa náučného chodníka je vhodná na terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Bratislava-Vrakuňa. Mestská časť Bratislavy na jej východnom okraji, jedna z (rozlohou) najmenších, susediaca s mestskými časťami Podunajské Biskupice a Ružinov. Leží na mierne zvlnenej riečnej rovine v rámci nižšej i vyššej časti nivy s hlinitými až štrkovými riečnymi náplavmi po oboch stranách Malého Dunaja v Podunajskej rovine. Jej osídlenie siaha pravdepodobne až do včasného stredoveku. Historicky tvorila pôvodne súčasť bratislavského hradného panstva. V 17. storočí bola prechodom tureckého vojska jej územím asi na sto rokov spustošená. Obyvateľstvo sa venovalo najmä zeleninárstvu a chovu dobytka. Z Verekne bola na Vrakuňu premenovaná v roku 1948. Samostatnou obcou bola do konca roku 1971. Stará Vrakuňa leží na pravom brehu Malého Dunaja. V jeho blízkosti stojí farský kostol Mena Panny Márie, ktorý tvorí pôvodná kaplnka z roku 1879 a moderná prístavba hlavnej lode s pôdorysom v tvare slzy, vysvätená v roku 1995. Pôvodná kaplnka plní funkciu bočnej kaplnky.

Lesopark Vrakuňa. Jeden z bratislavských mestských parkov, jediný v mestskej časti Vrakuňa, v jej západnej časti. Leží na ľavom brehu Malého Dunaja, nadväzujúc za Mlynským ramenom na zeleň cintorína Vrakuňa. Má rovinný a čiastočne i mierne zvlnený reliéf formovaný tokom Dunaja a jeho divočiacich ramien, akým bol i dnes už zregulovaný Malý Dunaj. Vznikol v posledných desaťročiach úpravami lesíka tvoreného prevažne náletovými drevinami s hojným agátom, ukrývajúceho historické vodné zdroje. Okrem intenzívnej výsadby drevín sú v ňom inštalované rozličné voľnočasové atrakcie: lavičky, altánky, detské ihriská, náučné panely, 16 m vysoká drevená rozhľadňa, cyklodráha pre najmenších (pump track), náradie na cvičenie, miesta na opekanie, lúka pre včely. Okrem nich sa v lesoparku nachádza časť objektov vodárne (vodáreň, štyri studne, hlavná zberná studňa, trafostanica, dieslový agregát), vybudovanej v roku 1916 pre dodávku priemyselnej vody pre podnik Dynamit-Nobel (potom Dimitrovka, Istrochem) i Bratislavu až do zhruba polovice 20. storočia. Dlho chátrajúca budova historickej vodárne bola zrevitalizovaná pre bytové a ateliérové účely. Lesopark je verejnosti voľne prístupný.

Cintorín Vrakuňa. Rozľahlý cintorín na západnom okraji Vrakune, do roku 2013 známy ako Ružinovský cintorín, popri toku Malého Dunaja a v bezprostrednom susedstve lesoparku Vrakuňa. V jeho areáli sa nachádzajú viaceré pietne miesta viažuce sa k historickým udalostiam. V južnej časti stojí **pamätník popravených a umučených politických väzňov (pamätník obetí komunizmu) s pamätným krížom z návštevy pápeža sv. Jána Pavla II. na Slovensku z roku 1990**, postavený v roku 1992. Od 17 m vysokého kovového kríža, ktorý bol pôvodne postavený v Bratislave-Vajnoroch počas návštevy pápeža, sa rozbiehajú tri múry, symbolizujúce väznicu, s bronzovými tabuľami s menami niektorých obetí – ľudí umučených či internovaných v komunistických pracovných táboroch a väzení, odsúdených vo vykonštruovaných procesoch a popravených či zastrelených na úteku, násilne vysťahovaných, pozbavených majetku, odvlečených do sovietskych gulagov či inak diskriminovaných.

Je hlavným pamätníkom obetí komunistického režimu na Slovensku. Pri severnom okraji cintorína je od roku 2003 **nemecký vojenský cintorín 1939 – 1945** – pamätník nemeckých vojakov, ktorí padli počas druhej svetovej vojny v bojoch okolo Bratislavy. Centrálny priestor okolo dreveného kríža a bronzových tabúľ s menami padlých dopĺňajú kamenné kríže na lúke. Momentálne tu odpočíva okolo 960 známych i neznámych nemeckých vojakov. Obďaleč bol vybudovaný **pamätník tureckým vojakom**, príslušníkom XV. armádneho zboru, ktorých počas prvej svetovej vojny v rokoch 1916 a 1917 vyslala Osmanská ríša na pomoc svojim spojencom – Nemecku a Rakúsko-Uhorsku – a padli v bojoch na haličskom fronte.

Malý Dunaj. Ľavostranné rameno Dunaja s dĺžkou 128 km, odbočujúce z hlavného toku poniže Zimného prístavu pri Slovnafte v Bratislave-Ružinove a ústiace do Váhu severovýchodne od Kolárova. Sčasti úzko lemovaný lesnou či stromovou vegetáciou preteká mnohými voľnými meandrami v centrálnej časti tektonicky poklesávajúcej Podunajskej roviny nížinnou mierne zvlnenou poľnohospodárskou (poľnou a lúčnou) krajinou. Spolu s Dunajom a Váhom vytvára najrozsiahlejší riečny ostrov v Európe, **Žitný ostrov**, s dĺžkou 84 km a šírkou až 26 km, ktorý je jednou z najväčších zásobární pitnej vody v strednej Európe. Úpravami boli od neho oddelené viaceré jeho ramená a skrátené meandre, jeho vodou sú napájané kanály. Väčšími prítokmi sú: Šúrsky kanál, Biela voda, Čierna voda a Klátovské rameno. Priemerný prietok pri Trsticiach asi 20 km nad ústím je necelých 30 m^3/s. Krajina Malého Dunaja predstavuje z prírodovedného hľadiska jedinečné územie – lokálne zvyšky lužných lesov obývajú líšky, srnce, jelene, vydra riečna, ondatra pižmová, skokany (rapotavý a zelený), labuť veľká, volavka popolavá, bocian biely, kačica divá, lyska čierna, brehy rieky lemuje chránený kosatec žltý, rozsiahle porasty trsti obyčajnej, pálky veľkej a vysokých ostríc, v pomaly tečúcich častiach toku sa vyskytuje vzácna leknica žltá. Biotopy Malého Dunaja sú chránené ako územie európskeho významu Malý Dunaj (súčasť sústavy Natura 2000). Charakter krajiny dotvárajú miestami na brehoch rieky zachované hlavové vŕby – v dôsledku ich dlhoročného orezávania v zimnom období je ich kmeň v hornej časti rozšírený s početnými konármi –, štyri vodné mlyny (verejnosti prístupné), malé vodné elektrárne. Územie je pre svoj prírodný charakter a mierny spád toku veľmi atraktívny pre rekreáciu (vodná turistika, cykloturistika, rybárčenie).

Podunajská rovina. Rozsiahly geomorfologický celok na juhozápade Slovenska pozdĺž Dunaja medzi Bratislavou, Patincami, Novými Zámkami, Sereďou, Sencom a Pezinkom zaberajúci nivu Dunaja a jeho prítokov s časťou ich terás. Na krátkom úseku na severozápade susedí s Malými Karpatmi, inde len s Podunajskou pahorkatinou. Za Dunajom, ktorý tvorí slov.-maď. štátnu hranicu, rovina zväčša pokračuje s výnimkou dvíhajúcej sa pahorkatiny východne od ústia Mošonského Dunaja (južne od Čičova). Toto rovinné územie s lokálnymi plytkými depresiami či drobnými nevysokými terénnymi vlnami v nadmorských výškach 106 – 164 m budujú holocénne nivné alebo pleistocénne terasové riečne naplaveniny (hlinité, ílovité, piesčité a štrkovité sedimenty) miestami prikryté ostrovčekmi viatych pieskov (napr. Senec, Sereď, Vozokany, Veľké Kosihy) či spraší (napr. Hurbanovo). Juhozápadná polovica Podunajskej roviny medzi Dunajom, Malým Dunajom a dolným tokom Váhu predstavuje **Žitný ostrov**, ktorý je mohutným starým agradačným valom Dunaja. Z jeho centrálnej, najvyššej, časti sa kedysi Dunaj skĺzol do susedného nižšie položeného územia a tá – ako najsuchšia v zamočiarenom okolí – bola využitá pre osídlenie a dopravné línie. Po svojom presune Dunaj pokračoval v tvorbe nového agradačného valu, ktorý je osou svojrázneho územia so sústavou dunajských riečnych ramien a akumulačných depresií medzi nimi. Pre tvarovú i vývojovú podobnosť s normálnymi riečnymi deltami sa táto podunajská oblasť nazýva **vnútrozemskou deltou**. Vyvinula sa ešte pred zásahmi človeka do prirodzeného hydrologického režimu Dunaja pod miestom jeho prerezania sa cez Karpaty a jeho vstupom do tektonicky poklesávajúcej severozápadnej časti Malej dunajskej kotliny, v ktorej rieka pre spomalenie svojho toku sedimentovala veľké množstvo štrkov a štrkopieskov prinášaných najmä počas povodní zo svojho horného toku. Akumulácia dunajských štrkopieskov v oblasti tejto „delty“ dosahuje hrúbku od niekoľkých m pri Bratislave až do cca 600 m v gabčíkovskej depresii a tvorí obrovskú prírodnú zásobáreň pitnej vody, žiaľ, ohrozovanú v dôsledku priepustnosti sedimentov

kontamináciou nebezpečných látok z priemyslu a poľnohospodárstva. Podnebie je teplé a suché, zrážky dosahujú 500 – 600 mm za rok, z pôdnych typov najhojnejšie sú fluvizeme, čiernice a černozeme, v území tečie Dunaj, Malý Dunaj, Čierna voda, Dudváh, dolné toky Váhu, Nitry a Žitavy. Prirodzené hydrogeografické pomery boli od polovice 19. storočie človekom silno ovplyvňované za účelom maximalizácie poľnohospodárskej produkcie získavaním ornej pôdy na úkor zamokrených lúk ako aj ochrany pred povodňami, čo dokumentujú početné antropogénne formy reliéfu, napr. kanály (odvodňovacie, zavlažovacie), hrádze, stavidlá, prečerpávacie stanice. Veľmi cenné pre zachovanie biodiverziy v prevažne poľnohospodárskej krajine sú fragmentárne zachované lesy (lužné lesy a teplomilné panónske dúbravy), mokrade, druhovo bohaté nivné lúky a vodné biotopy.

Názvy informačných panelov

1. Byliny, trávy
2. Vtáctvo
3. Motýle
4. Dreviny
5. Nakresli si svoj lesopark
6. Dĺžka rozkladu odpadu v prírode
7. Chráňme našu prírodu – riekanky
8. Cicavce
9. Vodný ekosystém

Informačné panely nie sú v teréne číslované.






LESOPARK VRAKUŇA
NAUČNÝ CHODNÍK
































AM SAND
KATZEN ÄCKL
Obermuter
Fragenedorf
MUCKENDORFER-
WARTLING
Muckendorf


VYSVETLIVKY

